

XIBALO XA RHURHISO WA TISEKHURITHI

Xana i yini?

Xibalo xa Rhurhiso wa Tisekhurithi xi hakerisiwa eka rhurhiso wun'wana na wun'wana wa sekhurithi naswona xi tirhisiwile ku sukela hi ti1 Mawuwani 2008 ehansi ka Nawu wa Xibalo xa Rhurhiso wa Tisekhurithi, Nomboro 25 wa 2007, kun'we na Nawu wa Vufambisi bya Xibalo xa Rhurhiso wa Tisekhurithi, Nomboro 26 wa 2007.

- Tanihleswi laveko wa tinhundzu leti nga cinciwaka ti va mali wu engetelekaka hi mhaka ya swilaveko swa xuma xa le henhla no cincywa ku va mali, mitwanano ya swikweleti yi katsa ku tirhisiwa ka kholatherali naswona ya nga teka swivumbeko swimbirhi, ku nga, (i) xiboho (ku hava rhurhiso wa vun'winyi byo vuyerisa lebyi nga hava swivangelo swa xibalo) and (ii) rhurhiso wo helala (handle na ntshiko wa vun'winyi byo vuyerisa lebyi nga na swivangelo swa xibalo).
- Loko rhurhiso wo hetiseka wa kholatherali wu endliwile enkarhini wa thirasankixini ya lombiso wa tisekhurithi, tisekhurithi ta vululami ti tirha eka xibalo xa mali leyi ngenaka na xibalo xa rhurhiso wa tisekhurithi hi ku ya hi mhaka ya leswaku rhurhiso wo helela wa kholatherali wu katsa rhurhiso wa ntiyiso wa vun'winyi byo vuyerisa.
- Hi ku ya hi Xiphemu xa 8 xa Nawu wa Xibalo xa Rhurhiso wa Tisekhurithi, 2007 (Nawu wa Nomboro 25 wa 2007) hi leswaku Nawu wa Xibalo xa Rhurhiso wa Tisekhurithi wu ta suseriwa hakelo ya xibalo loko ku ve rhurhiso wo helela wa kholatherali a wu na swivangelo eka xibalo xa mali leyi ngenaka na xibalo xa rhurhiso wa tisekhurithi leswi nga humelelaka eka malunghiselelo ya kholatherali eka nkarhi wo ringana 12 wa tinhweti. Ku fana malunghiselelo yo lombisa tisekhurithi, mikavelo leyi longoloxiweke yi nge pfumeleriwi ku nyiketiw tanihi kholatherali eka nkarhi wo leha 12 wa tinhweti.
 - Leswi swi sungule ku tirha hi ti1 Sunguti 2016 no tirha mayelana na malunghiselelo yan'wana na yan'wana ya kholatherali lawa ku ngeniweke eka wona hi siku rero kumbe endzhaku ka rona.

Sekhurithi swi vula:

- nkavelo kumbe vuhlayiselo byin'wana na byin'wana eka khamphani; kumbe
- ntsakelo wa xirho eka khoporexini leyi pfariweke (CC);

Xitsundzuxo xa Nkoka: "Mfanelo yin'wana na yin'wana kumbe matimba yo kuma avelo wun'wana na wun'wana ku suka eka khamphani kumbe khoporexini leyi pfariweke " swi susiwile eka nhlamuselo ya "sekhurithi" ku sukela hi ti1 Dzivamisoko 2012.

Xibalo xa tisekhurithi xi hakerisiwa xibalo eka:

- rhurhiso wun'wana na wun'wana wa sekhurithi lowu endliweke hi:
 - khoporexini leyi pfariweke kumbe khamphani leyi hlanganisiweke, tumbuluxiweke kumbe ku vumbiwa endzeni ka Afrika-Dzonga; kumbe
 - khamphani leyi hlanganisiweke, tumbuluxiweke kumbe ku vumbiwa ehandle ka Afrika-Dzonga no longoloxiwa eka vuxavisi bya mikavelo
- avo wun'wana na wun'wana hi vuntshwa wa tisekhurithi wo suka eka akhawunti ya mikavelo leyi aleriweke hi bangi ya xirho kumbe leyi nga aleriwangiki ya xirho na akhawunti ya mikavelo leyi aleriweke hi bangi ya xirho ya angarhelo.

Xibalo xa tisekhurithi xi hakerisiwa xibalo eka mpimo wa 0,25%.

Xana i xa va mani?

Xibalo xa rhurhiso wa tisekhurithi xi tirha eka nxavo na rhurhiso wa tisekhurithi leti longoloxiweke na leti nga longoloxiwangiki.

- Loko tisekhurithi leti longoloxiweke ti xaviwa kumbe ti rhurhiseriwa hi ku tirhisa kumbe ku sukela eka xirho kumbe mungheneleri, xirho kumbe mungheneleri loyi a nga vutihlamuleri byo hakela xibalo. Xirho kumbe mungheneleri, hambiswiritano a nga, vuyiseriwa xibalo lexi hakeriweke ku suka eka vanhu lava tisekhurithi ti nga rhurhiseriwa eka vona.
- Rhurhiso wa sekhurithi yin'wana na yin'wana leyi longoloxiweke wu ta fikelerisa laha munhu, loyi a nga rhurhiseriwa tisekhurithi, a nga ta va na vutihlamuleri byo hakela xibalo. Hambiswiritano, xibalo xi fanele ku hakeriwa hi ku tirhisa xirho kumbe mungheneleri loyi a nga khoma vun'winyi bya tisekhurithi.

- Hi ruruhiso wa tisekhurithi ta leti nga longoloxiwangiki, khamphani leyi humeseke sekhurithi leyi nga longoloxiwangiki yi fanele ku hakela xibalo. Hambiswiritano, khamphani yi nga vuyiseriwa xibalo lexi hakeriweke ku suka eka munhu loyi sekhurithi yi ruruhiseriweke eka yena.

Xana ndzi fanele ku teka magoza wahi?

Munhu un'wana na un'wana loyi sekhurithi leyi nga longoloxiwangiki yi nga ruruhiseriwa eka yena u fanele a tivisa khamphani leyi humeseke sekhurithi yaleyo ya ruruhiso eka 30 wa masiku ya ruruhiso wolowo.

Ntiviso wa xitironiki wu fanele wu tatiwa no rumeriwa eka ruruhiso wa sekhurithi yin'wana na yin'wana eka sisiteme ya e-STT ya SARS.

Loko ku ve xibalo xa ruruhiso wa tisekhurithi xi nga hakeriwangi hi ku helela eka nkarhi lowu vekiweke, ntswalo wu ta hakerisiwa eka mpimo lowu vekiweke. 10% ya nxupulo yi ta tirhisiwa, loko ntsengo wun'wana na wun'wana wu tshama wu nga hakeriwi endzhaku ka nkarhi lowu vekiweke kumbe loko muhakelaxibalo a tsandzeka ku tivisa kumbe a endla xitatimende xo hoxeka eka fomo ya ntiviso.

Xana ku rumeriwa njhani vuxokoxoko bya thiransakixini ya eSTT eka SARS?

Ku kota ku tata no rhumela thiransakixini ya eSTT, titsariseli hi swikongomelo swa eSTT eka [eFiling](#).

Xana xi fanele xi hakeriwa rini?

- Tisekurithi leti longoloxiweke: Xibalo xa ruruhiso wa tisekhurithi xi fanele xi hakeriwa hi siku ra vu 14 ra nhweti ku landzela nhweti leyi ruruhiso wa tisekhurithi leti longoloxiweke wu nga humelela hi yona.
- Tisekurithi leti nga longoloxiwangiki: Xibalo xa ruruhiso wa tisekhurithi xi fanele xi hakeriwa eka tinhweti timbirhi ku sukela emaheleni ya nhweti leyi ruruhiso wa tisekhurithi leti nga longoloxiwangiki wu nga humelela hi yona.

Xana xi fanele xi hakeriwa njhani?

Xibalo xa ruruhiso wa tisekhurithi xi nga hakeriwa ntsena hi hakelo ya xitironiki hi ku tirhisa sisiteme ya e-STT ya SARS. Ku kuma vuxokoxoko byo tala bya mayelana na sisiteme ya e-STT ya SARS bela riqingho eka SARS Contact Centre eka 0800 00 SARS (7277).